

1. Waarom een proef met wisselpolder bij Hoedekenskerke geen goed idee is

Een wisselpolder klinkt aantrekkelijk: je laat gecontroleerd water in en uit een afgesloten gebied, er slibt wat aan, en je zou daarmee de dijk kunnen ontlasten. Althans dat is de visie van voorstanders. Als je met experts op waterveiligheidsgebied spreekt hoor je andere feiten en zie je dat dit bij Hoedekenskerke vooral risico's en lasten oplevert, en er nauwelijks zekerheid bestaat over de resultaten. Immers:

- De opslibsnelheid in zulke polders is laag: we spreken over ongeveer 1–2 cm per jaar.
- Dat betekent heel concreet: de eerste 100 jaar is er nauwelijks sprake van oeverbescherming.

In de gehele opbouwperiode wordt door het doorsteken van de voorste dijk gedurende decennia een situatie gecreëerd waarbij er nog geen voordelen zijn van het opslibben. De voorstanders geven aan dat de nieuwe binnendijk minder hoog hoeft te zijn. Precies in een tijd waarin de zeespiegel gaat stijgen levert dit dus vooral extra risico's op. Er wordt een kwetsbare zone gecreëerd die niet aan de geldende normen voor 2050 voldoet. Er zou in dat geval minimaal een binnendijk op norm moeten worden aangelegd.

Tegelijkertijd vergroot door het doorbreken van de dijk het volume van de Westerschelde waardoor stroomsnelheden en het verschil in tij toeneemt. Reken op natuurlijke verdieping en toename van risico's. Deze complexe gevolgen zijn niet meegenomen in de voorstellen van de onderzoekers.

Met andere woorden: het is geen beschermingsmaatregel, het is een langdurig experiment met een onzekere kans op succes ten koste van de directe veiligheid van onze inwoners en de leefbaarheid van het gebied.

2. Er is geen zekerheid over de resultaten

De voorstanders van wisselpolders presenteren dit graag als een innovatieve, bijna vanzelfsprekende oplossing. Maar als je nuchter kijkt, zie je vooral grote onzekerheden:

Niemand, ook de voorstanders niet kan u harde garanties geven over:

- de uiteindelijke hoogte van de opslibbing,
- de snelheid waarmee dit gebeurt,
- de mate van verzilting,
- de mate van inklinking na afsluiting van de wisselpolder

- en het blijvend effect op de kustveiligheid.

We hebben ook te maken met onzekere klimaat- en zeespiegelscenario's. De KNMI-scenario's laten zien dat we op langere termijn met meerdere meters zeespiegelstijging te maken kunnen krijgen. Dan is een experiment met decennialange onzekerheid geen serieuze veiligheidsstrategie.

Intussen is de overstromingskans van het Scheldebekken (na Antwerpen) in het verleden geschat op ongeveer 1 op 70 jaar. Er zijn al versterkingen gedaan, maar wisselpolders verhogen juist het risico doordat:

- de dubbele dijken tijdelijk verdwijnen of verzwakken,
- stroomsnelheden toenemen door vergroting van het volume
- het verschil in eb en vloed toeneemt
- de kustlijn feitelijk langer en ingewikkelder wordt.

Deze complexe gevolgen zijn niet meegenomen in de voorstellen van de onderzoekers.

We krijgen dus een toename van risico's voor de komende 50 -100 jaar maar geen zekerheid over het positieve effect daarna

3. Een proef is niet nodig: elders is al gemeten en geconcludeerd

Het idee dat er eerst “een proef moet komen” bij Hoedekenskerke doet alsof dit een totaal nieuw, onbekend terrein is. Dat klopt niet.

Elders in Nederland en daarbuiten zijn al metingen gedaan met sedimentatie, opslibbing en natuurontwikkeling.

Uit die ervaringen blijkt dat:

- De opslibbsnelheid structureel te laag is om serieus tegen de zeespiegelstijging op te boksen. Ervaringen zijn opgedaan met het Verdrongen Land van Saeftinghe. Het gebied wordt daar elk jaar 13 millimeter hoger. Dat is zonder inklinken dat nog plaats vindt bij een wisselpolder.
- een onderzoek van het Helmholtz Zentrum Hereon over 25 jaar geeft aan dat de opslibbing in de Duitse Waddenzee de zeespiegelstijging niet bij houdt.

Met andere woorden:

- We weten al genoeg om te kunnen concluderen dat een wisselpolder geen wetenschappelijke doorbraak is.
- Een nieuwe proef bij Hoedekenskerke is geen noodzakelijke kennisstap, maar een overbodig experiment waar vooral de lokale gemeenschap de prijs voor betaalt.

4. Kan een wisselpolder de stijgende waterstand bijhouden

Als we verder inzoomen op de vraag of een wisselpolder de zeespiegelstijging kan bijhouden, dan is dat snel te beantwoorden met een NEE.

Zoals gezegd: opslibbing van ongeveer 1–2 cm per jaar.

KNMI-scenario's laten op termijn 1–2 meter zeespiegelstijging rond 2100 zien, en daarna mogelijk 3–7 meter richting 2200 en verder.

Binnen de eerste ~100 jaar wordt de opslibbing ingehaald door de zeespiegelstijging:

- de polders verdrinken,
- de opslibbing stopt,
- het oever beschermend effect verdwijnt.

We zouden dus een systeem introduceren dat op korte termijn geen extra bescherming biedt, en op lange termijn door de zeespiegelstijging wordt ingehaald. Dat is geen vooruitziende waterveiligheid; dat is schijnzekerheid.

5. Als het wél “werkt”: dan moet de hele Westerschelde eraan geloven

Laten we een stap verder denken. Stel dat men ondanks alle nadelen zegt: “We vinden dit succesvol.” Dan volgt logischerwijs de vraag:

Wil Nederland dan de hele kustlijn met de Westerschelde als wisselpolder inrichten? Om werkelijk effect te hebben op grote schaal, spreken we over enorme oppervlakten aan polders die periodiek onder water moeten:

- duizenden tot tienduizenden hectares landbouwgrond,
- bestaande dorpen die hun huidige vorm en functies verliezen,
- industrieterreinen en infrastructuur die verdwijnen of moeten worden verplaatst,
- natuurgebieden, recreatie en toerisme die ingrijpend veranderen of verloren gaan.

Voor boeren betekent dit:

- verlies van landbouwgrond,
- nog verdere verzilting
- enorme economische schade,
- onzekerheid over bedrijfsopvolging en investeringen.

Voor bedrijven en havenfuncties:

- verlies van bedrijfsruimte,
- veranderende bereikbaarheid,
- wegvallen van werkgelegenheid.

Voor bewoners:

- voortdurende onzekerheid over veiligheid en woningwaarde,
- aantasting van het landschap en de leefomgeving,
- het gevoel dat er over hen in plaats van mét hen wordt besloten.

Veranderingen die de gehele infrastructuur raken en tevens extra aanpassingen aan wegen etc. vragen

Als je deze consequenties ziet, weet je dat “meegroeien met wisselpolders” feitelijk betekent dat een groot deel van de huidige kustzone op de helling komt te staan.

Wie draait behalve de bewoners, boeren en bedrijven op voor deze consequenties en kosten. Kunnen we er op rekenen dat het rijk of de provincie dit dragen en organiseren? Of moet Borsele dit zelf regelen? Hoe dan?

Zou dit de koers zijn die de gemeente Borsele wilt ondersteunen?

6. Waarom de raad, ondanks geen formele beslisbevoegdheid, wél sterk betrokken moet zijn

Er wordt soms gezegd: “De gemeente beslist hier uiteindelijk niet over, dat is aan Rijk, provincie en waterschap.” Dat is in mijn besef de halve waarheid.

De gevolgen van een wisselpolder bij Hoedekenskerke:

- raken direct de inwoners van uw gemeente,
- beïnvloeden de lokale economie, landbouw en leefbaarheid,
- werken door in uw ruimtelijke ordening, woningbouw, infrastructuur en voorzieningen.

Als u nu geen duidelijk standpunt inneemt, loopt u het risico dat de gemeente Borsele: zonder slag of stoot wordt meegesleurd in een besluitvorming elders en uiteindelijk alleen de nadelen en verplichtingen op het bord krijgt. Denk aan:

- schadevergoedingen,
- aanpassingen infrastructuur,
- verlies werkgelegenheid, mogelijk leeglopen van de regio.

De Westerschelde als locatie voor wisselpolders gaat er bovendien van uit dat deze zeearm “tot in lengte van dagen open blijft”. Met 5–10 meter mogelijke zeespiegelstijging is dat niet haalbaar, niet met een wisselpolder en praktisch gezien ook niet met dijkverhoging

Juist daarom moet we nu al meedenken over lange termijnoplossingen, niet over experimenten met een twijfelachtig resultaat.

Ik zie hier voor de raad als vertegenwoordigers van de inwoners van Borsele een politieke en morele verantwoordelijkheid om daar een stevig geluid over te laten horen richting provincie, waterschap en Rijk.

7. Schets van toekomstbestendige alternatieven

Het is belangrijk om niet alleen “nee” te zeggen, maar ook te laten zien dat er betere, toekomstbestendige alternatieven zijn. En die zijn er.

Denk bijvoorbeeld aan:

Verkorten van de huidige kustlijn met al haar inhammen en rivierdijken. Dit draagt snel bij aan het verminderen van de risico's. Concepten als een tweede kustlijn en een dam in de Westerschelde kunnen waterveiligheid, zoetwatervoorraad én ruimte voor andere functies combineren.

Zo biedt een Westerschelde dam met een sluis voor schepen richting Antwerpen direct grote mogelijkheden voor:

- vasthouden van zoetwater, ook in combinatie met de Oosterschelde als zoetwaterbekken
- natuurontwikkeling
- aanleggen hoogspanningsleidingen naar Zeeuws Vlaanderen
- verhoging mobiliteit door wegen en treinverbindingen

Een tweede kustlijn langs de gehele Nederlandse kuststrook biedt dezelfde mogelijkheden plus

- open of afsluiten van zeearmen afhankelijk van de waterstand
- behoud huidige normen voor dijken ook langs de rivieren omdat we Nederland geheel afsluiten van de zeespiegelstijging
- ontwikkeling van vlaktes met energievoorzieningen, natuur en economie op zee of achter de tweede kustlijn

Kortom: er zijn manieren om veiligheid, zoetwater, natuur en economie te combineren zonder dat één gemeente, één dorp of één polder tot proefterrein maakt. Dit vereist denken vanuit een heldere lange termijnvisie en geen ad hoc experimenten.

8. Nodig experts uit in de raad voor een compleet beeld

Dit onderwerp is complex. Het raakt aan waterveiligheid, klimaat, landbouw, economie en leefomgeving. Ad-hoc oplossingen kunnen aantrekkelijk lijken echter verschillende partijen gebruiken de kracht van weglating bij het mooier neerzetten van de voorstellen waardoor het moeilijk is deze goed te beoordelen. Enkele voorbeelden:

- "Heel Zeeland is ontstaan doordat slikken in de monding van de Schelde uitgroeiden tot steeds hogere schorren" (ecoloog Jim van Belzen van Wageningen Marine Research en NIOZ). In tegendeel de zee heeft steeds meer land veroverd, versterkt door ingrijpen van de mens met inundaties en verdieping
- Teun Terpstra schets in zijn presentatie een situatie waarbij de mate van overstroming t/m Goes sterk verminderd door het aanleggen van een wisselpolder bij Hoedekenskerke. Er wordt niet bij verteld dat de kans op doorbraak in de huidige situatie al erg laag is en er op het hele dijkgebied gebieden met hogere risico's bestaan. Bij Hoedekenskerke is sprake van een zijwaartse stroom die verder stroomopwaarts steeds meer opstuwt.
- Volgens [Bregje van Wesenbeeck](#), hoogleraar natuurlijke kustbescherming aan de TU Delft, is in het Verdrongen Land van Saeftinghe sprake van aanslibbing met 13 millimeter per jaar. Er wordt niet bij verteld dat bij de eerste stevige storm er weer een stuk afgaat en dat indien dit slik zoals bij een wisselpolder weer binnendijks komt te liggen sprake zal zijn van sterke inkrimping
- In 1953 waren de grootste stroomgaten op plekken waar geen natuur meer voor de dijken lag zegt ecoloog Jim van Belzen. Dat is juist maar dat was toen natuurlijke buitendijkse opslibbing. En wat ook vaak niet wordt verteld is dat het niet zozeer dijkdoorbraken door overslag waren maar afschuiven van de dijken.
- Duidelijk is ook dat natuurontwikkeling sterk meespeelt. Natuurmonumenten heeft aangegeven dat het huidige natuurgebied bij Hoedekenskerke voor een Wisselpolder kan worden ingezet. In de kleine lettertjes staat dat dan wel nieuwe natuur moet worden ontwikkeld ter compensatie. Ook de ontwikkeling van het Estuarium wordt vaak genoemd. Het estuarium is het grensgebied tussen zout en zoet water. Aangezien de Westerschelde een zeearm en geen rivierarm ligt het feitelijke estuarium pas voorbij Antwerpen.

Dit geheel komt over als een gedegen marketing aanpak die zonder inhoudelijke kennis vrijwel niet te pareren is. Voldoende redenen om experts te betrekken bij dit vraagstuk.

De heren Borm en Butijn die in Hoedekenskerke een presentatie hebben gegeven zijn ook bereid deze in de raad te geven

Slot

Geachte raadsleden,

U staat voor de taak om, ook zonder directe beslisbevoegdheid, de belangen van de inwoners van de gemeente Borsele te bewaken en mede bij te dragen aan de waterveiligheid en zoetwatervoorziening binnen de gemeente.

Een wisselpolder bij Hoedekenskerke:

- levert decennia lang extra risico's op,
- biedt geen zekerheid over het beoogde effect,
- is kennis-technisch niet noodzakelijk,
- kan de zeespiegelstijging niet bijbenen,
- en als het "succesvol" wordt verklaard, zet het de hele kustzone onder druk, met enorme gevolgen voor dorpen, landbouw, industrie en bewoners.

Ik vraag u daarom:

- Spreek u duidelijk uit tegen een wisselpolder bij Hoedekenskerke als proeflocatie.
- Geef richting provincie, waterschap en Rijk aan dat Borsele geen proefterrein wil zijn voor onzekere experimenten.
- Zet in op toekomstbestendige alternatieven die passen bij de lange termijnopgaven van Nederland. Laat u hiertoe voorlichten door verschillende experts.
- Verzamel samen met bewoners, boeren en ondernemers de vragen die dit geheel oproept zodat we als gemeente een gedegen gesprekspartner kunnen zijn en niet met een besluit worden opgezadeld.

Dank u wel voor uw aandacht.